

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Pfv.VI.20.623/2024/4.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Farkas Antónia előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Madarász Anna bíró

Dr. Tibold Ágnes bíró

A felperesek: ... I. rendű

... II. rendű

A felperesek képviselője: Dr. Ravasz László Endre I-II. rendűért

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Dr. Svoren Ákos

A per tárgya: elévülés megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 43.Pf.634.325/2023/6. számú ítélete

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 25.P.51.925/2022/13-I. ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. és II. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 30.000 (harmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy 70.000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. és II. rendű felperes mint adós és zálogkötelezett, valamint a R... B... Z... mint hitelező között 2008. április 18-án svájci frank alapú, önálló zálogjoggal és készfizető kezességgel biztosított kölcsönszerződés jött létre.

[2] A felperesek (helyesen) 2008. április 21-én közjegyzői okiratba foglaltan egyoldalú kötelezettségvállaló közös nyilatkozatot tettek.

[3] A felperesek és a hitelező 2014. március 14-én a kölcsönszerződést módosították, erről is készült közjegyző előtt egyoldalú kötelezettségvállalás.

[4] A felperesek nem tettek eleget fizetési kötelezettségüknek, ezért a hitelező a kölcsönszerződést a 2017. január 27-én kelt magánokirati formájú felmondó levelével

azonnali hatállyal felmondta, a felmondást a felperesek 2017. február 7-én átvették.

[5] Az alperes jogelődje 2017. november 14-i értéknappal az alperesre engedményezte a kölcsönügyletből fennálló követelését. Az engedményezésről szóló értesítést a felperesek 2017. december 16-án vették át.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[6] A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy a közöttük és az alperes jogelődje között létrejött perbeli kölcsönszerződésből eredően az alperesnek a kölcsön követelésének bíróság előtti érvényesítéséhez való joga nem áll fenn, mert az a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 324. § (1) bekezdése és a 327. § (3) bekezdése alapján e követelés 2022. február 7-én elévült és e követelés vonatkozásában a végrehajtási jog is elévült. Kérték továbbá annak megállapítását is, hogy az alperes jogelődjével megkötött szerződéssel az alperes javára alapított „önálló jelzálogjog” megszűnt és kérték e jog törlését az ingatlan-nyilvántartásból. Azzal érveltek, hogy a kért megállapítás a jogmegóvás érdekében azért szükséges, mivel a közvetlen végrehajthatóságból következő erőszak alkalmazásából fakadó személyiségi és vagyoni jogok korlátozásán keresztül megnyilvánuló vagyoni és személyiségi jogi károk (vagyon csökkenése, szabadságjogok korlátozása) lehetősége fennáll és mivel az alperessel szemben nincs lejárt követelésük, marasztalást nem kérhetnek. Előadták, hogy az alperes jogelődje és az alperes sem terjesztettek elő végrehajtás iránti kérelmet, így végrehajtási eljárás a felperesekkel szemben nincs folyamatban.

[7] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint a megállapítási kereset előterjesztésének törvényi feltételei nem állnak fenn, mivel a felpereseknek egyéb eszköz is rendelkezésükre áll jogvédelmük biztosítására (végrehajtás megszüntetése iránti per, elévülési kifogás). Érdemben is vitatta a régi Ptk. 327. § (3) bekezdés alkalmazhatóságát, figyelemmel arra, hogy a perbeli kölcsönszerződés felmondására magánokirati formában került sor, azaz a felmondást – a végrehajthatóság feltételét – nem tanúsítja közokirat, ezért kizárt a közvetlen végrehajtás. Hivatkozott arra, hogy a régi Ptk. 327. § (1) bekezdés alapján megállapítható, hogy a perbeli kölcsönszerződésből eredő követelés engedményezése, a felperesek tartozáselismerő nyilatkozata, továbbá a felperes fizetési felszólítása az elévülést megszakította.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a felperesek és az alperesi jogelőd között 2008. április 18-án megkötött RTHY-A00MG2-01. számú kölcsönszerződésből eredő

kölcsön visszafizetése jogcímén fennálló alperesi követelés bíróság előtti érvényesítéséhez való jog nem áll fenn, mert a követelés és a végrehajtási jog elévült. Megállapította továbbá, hogy a perbeli kölcsönszerződés biztosítékeként megkötött önálló zálogjogi szerződéssel alapított, az alperes javára az ingatlan tulajdoni lapjának III/14. sorszáma alatt bejegyzett önálló zálogjog megszűnt. Megkereste a körzeti földhivatalt az önálló zálogjog és az azt biztosító elidegenítési és terhelési tilalom ingatlannyilvántartásból való törlése iránt.

[9] Jogi indokolásában elsőként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállását vizsgálta. Rögzítette, hogy a megállapítási kereset fennállásának megállapításához három együttes feltételre van szükség: az alperessel szemben fennálló jogvédelmi szükséghelyzetre, a marasztalás követelésének kizártságára, valamint arra, hogy a kért megállapítás alkalmas legyen a felperesek által megjelölt jog megóvására. A Kúria Pfv.VI.21.572/2013/10. számú határozatára hivatkozással arra az álláspontra helyezkedett, hogy végrehajtási eljárás hiányában közjegyzői záradékolásra alkalmas okiratba foglalt követelés esetén a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően az adós jogvédelme indokolja a megállapítási kereset indítását tekintettel arra, hogy a felperesek nem élhetnek védekezésként a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per eszközével.

[10] Az elsőfokú bíróság a Kúria Pfv.I.21.768/2016. ügyben hozott határozatára alapítottnan megállapította azt is, hogy a magánokirati felmondással a követelés esedékessé vált, ezt követően az elévülésre a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése irányadó. Így 2017. február 7-től kezdődően csak végrehajtási cselekmények szakíthatták volna meg az elévülést. Az alperes jogelődje és az alperes által közölt engedményezési értesítő, a felperesek tartozáselismerés nem voltak alkalmasak a követelés elévülésének megszakítására, így a követelés 2022. február 6-án elévült. Megítélése szerint figyelemmel arra, hogy a követelés elévült, elévült a követeléshez kapcsolódó végrehajtási jog is.

[11] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította. Kifejtette, hogy bár a keresettel érvényesített jog jogalapját a felperesek megjelölték, de ez nem azonosítható sem a Ptk. szerződés felmondásának gyakorlását és joghatását meghatározó szabályokkal, sem az elévülésre irányadó szabályokkal, de a kölcsönszerződés főszolgáltatásait meghatározó törvényhellyel sem, mert ezek alanyi jogot nem határoznak meg, igényérvényesítésre nem jogosítanak fel. Rögzítette, hogy a felperesek által megjelölt „bíróság előtti érvényesítéshez való jog” nem létezik. Nem létező jog sem fennálló, sem fenn nem álló nem lehet, ekként annak sem pozitív, sem negatív megállapítása iránt kereset nem indítható. Rámutatott arra, hogy a megállapítási kereset perbeli előterjesztésének lehetőségét kizárta a jogmegóvás, a védelmi szükséghelyzet hiánya is. A kereseti kérelem azonban nélküli a felperesek igényérvényesítését indukáló, az alperes részéről megnyilvánuló, az érvényesített jogot megsértő magatartás bemutatását, mint ahogy a felperesek védendő jogának megjelölését is. Utalt arra is a másodfokú bíróság, hogy minden jog veszélyeztetettsége valamely jogviszonyon keresztül értelmezhető, de a felperesek ennek kimunkálását is elmulasztották. Kiemelte azt is, hogy a felperesek keresetükben a követelés bíróság előtti érvényesítéséhez való alperesi jog fenn nem állásának a megállapítását kérték, a jogmegóvás szükségességét azonban a közvetlen végrehajthatóság veszélyéből vezették le és az elévülés megállapíthatóságát a régi Ptk. 324. § (1) és a 327. § (3) bekezdés szabályaival indokolták.

[12] A másodfokú bíróság a felperesek elévülési szabályokkal kapcsolatos hivatkozásával összefüggésben a Kúria Pfv.I.20.910/2020/8. számú határozatára utalással megállapította, hogy a záradékolható okirattal rendelkező fél a követelését perben is érvényesítheti, ilyen esetben az elévülés kérdését nem a félretett, csak választható lehetőségként a jogosult rendelkezésére álló közvetlen végrehajtás szabályai alapján kell megítélni, a perben a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése irányadó. Emiatt az elévülés vizsgálatát nem a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése, hanem az (1) bekezdés szerinti általános szabályok szerint kell elvégezni. Tévesnek találta ezért a kereseti kérelemben a felperesek érvelését és e körben az elsőfokú bíróság jogi indokolását is, ugyanis a felperesek megállapítás iránti keresete nem a záradékolással való elrendelésre, hanem az alperesi követelés bíróság előtti igényérvényesítésre vonatkozott. A kért megállapítás ezért nem jelenthet adekvát jogvédelmi eszközt az alperes felperesekkel szembeni közjegyző előtti nemperes eljárásban való esetleges fellépésével szemben.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[13] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérték a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítását. Állították, hogy a másodfokú bíróság ítélete jogkérdésben eltér a BH2015. 71. számú eseti döntéstől.

[14] Hivatkoztak arra, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti megállapítási kereset előterjeszthetőségét jelen ügyben csak a régi Ptk. alapján lehet vizsgálni. Állították, hogy a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt azon jogelvet, hogy a megállapítási kereset csak a felek jogainak megóvása érdekében terjeszthető elő. A BH.2015. 71. számú eseti döntés szerint közvetlen végrehajtás esetén olyan joghátrányok érhetik az adóst, amelyek nem, vagy csak nagy nehézségek árán reparálhatóak.

[15] Állították, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 57. § (3) bekezdése alapján, ha a végrehajtási jog elévülését a (2) bekezdés szerint figyelembe kell venni, a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni. Hangsúlyozták, hogy az adós nem zárható el attól, hogy a joghátrányok elkerülése végett az elévülés megállapítása iránt keresetet terjesszen elő a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján.

[16] Utaltak arra is, hogy a deviza alapú kölcsönszerződésük önálló zálogjoggal biztosított követelés, és mivel a követelés elévülése esetén a „jelzálogjog” is megszűnik, ezért ez is indokolja a megállapítási kereset előterjesztésének a lehetőségét. Kiemelték, hogy a jogosult egyoldalú döntésén múlik az, hogy kezdeményez-e végrehajtási eljárást az adós ellen, e tekintetben az adós semmilyen jogi eszközzel nem rendelkezik. Hangsúlyozták, hogy az adósnak jogvédett érdeke az, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján megállapítási keresetet terjesszen elő az elévülés és a „jelzálogjog” megszűnésének megállapítása iránt.

[17] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Egyebek mellett hivatkozott arra, hogy az elévülés vizsgálatát nem a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése, hanem az (1) bekezdése alapján kell vizsgálni. E körben utalt a 9/2023. számú Jogegységi határozatra. Állította, hogy jelen ügyben az elévülést megszakította a felperesek 2018. április 3-án és 22-én kelt tartozáselismerő levele, valamint a felperesek részére 2022. szeptember 22-én küldött fizetési felszólítás, továbbá az általuk 2017. december 16-án átvett engedményezésről szóló értesítés is.

A Kúria döntése és jogi indokai

[18] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy a Gfv.VI.30.197/2022/11. számú végzésével – az előtte folyamatban lévő felülvizsgálati eljárás felfüggesztése mellett – a jelen ügyben is eldöntendő jogkérdésben, a megállapítási per megindítása feltételeinek vizsgálatáról a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján jogegységi eljárást kezdeményezett. Erre tekintettel a Kúria jelen ügyben a Pfv.VI.20.303/2024/4. számú végzésével a felülvizsgálati eljárást a Kúria jogegységi Panasz Tanács előtt Jpe.I.60.011/2023. számú jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.

[19] A jogegységi határozat meghozatalát követően folytatódó eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint nem találta jogszabálysértőnek.

[20] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának a megállapítási per megindítása feltételeinek vizsgálatáról hozott 4/2024. (Jpe.III.60.011/2023/16.) számú Jogegységi határozata (a továbbiakban: 4/2024. JEH) a Magyar Közlöny 2024. 61. számában 2024. június 10-én került közzétételre. Elvi tartalma szerint a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján – az elévülés joghatásaként – indítható annak megállapítása iránti per, hogy a követelés bírósági eljárásban nem érvényesíthető, ha a megállapítást kérő féllel szemben a jogosult a közjegyzői okiratba foglalt követelés érvényesítése iránt nem kezdeményezett végrehajtási eljárást. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező (4/2024. JEH határozat 63. pont).

[21] Mindezek alapján a Kúria – a jogerős ítéletben foglaltakkal szemben – megállapította, hogy a felpereseknek lehetőségük volt arra, hogy a 4/2024. JEH-ben megállapított feltételrendszer teljesülése esetén pert kezdeményezzenek az általuk állított elévülés joghatásaként annak megállapítása iránti, hogy a követelés bírósági eljárásban nem érvényesíthető.

[22] Jelen eljárásban azt az elsőfokú bíróság a 4/2024. JEH határozattal egyezően állapította meg, hogy végrehajtási eljárás hiányában közjegyzői záradékolásra alkalmas okiratba foglalt követelés esetén a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően az adós jogvédelme indokolja a megállapítási kereset indítását, azonban a többi jogkérdésben elfoglalt

álláspontja miatt tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes követelése elévült.

[23] A másodfokú bíróságnak bár a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti feltételekre vonatkozó hivatkozásai tévesek voltak és azok a 4/2024. JEH tartalmával ellentétesek, ugyanakkor azt helyesen fejtette ki az elsőfokú bíróság által érdemben elbírált kereseti hivatkozás alapján, hogy amennyiben az alperes választása szerint marasztalási pert indít, az elévülés kérdését nem a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése, hanem az (1) bekezdés alapján kell vizsgálni. A Kúria a 9/2023. Jogegységi határozatában (Jpe.IV.60.038/2023/12., a továbbiakban: 9/2023. JEH) a régi Ptk. szabályainak nyelvtani, valamint történeti értelmezésével, egyben a végrehajtási szabályok értékelésével kimondta, hogy egyrészt a régi Ptk. 327. § (1) bekezdésében felsorolt cselekmények akkor is megszakítják a követelés elévülését, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak; másrészt a követelés elévülésének megszakítására a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó abban az esetben is, ha fennállnak a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése szerinti feltételei, de a jogosult a közvetlen végrehajtás helyett a követelését perben érvényesíti.

[24] Mindezekre figyelemmel a régi Ptk. 327. § (3) bekezdésének helyes tartalma tehát az, hogy a vizsgált rendelkezés alkalmazásának köre egyedül az elévülési időt megszakító eljárás során hozott végrehajtható határozatok esetére szűkíthető. A régi Ptk. 327. § (3) bekezdése nem érthető és nem alkalmazható ehhez képest kiterjesztően, a közjegyzői okiratok végrehajtási záradékolására, miután a közjegyző, amikor záradékkal látja el az arra alkalmas okiratot (Közjegyzői tv. 112. §, Vht. 23/C. §), nem hoz határozatot; tevékenysége – bár annak során hatósági jogszolgáltató tevékenységet fejt ki – nem ítélező tevékenység, jogvitát nem dönt el; a követelést, annak megalapozottságát nem vizsgálhatja (1423/B/2010. AB határozat). Az adósnak a követelést vitatni nem a közjegyzői eljáráson belül, hanem az esetleges jogsértő végrehajtással szemben, bírósági eljárás során van módja [46/1991 (IX.10.) AB határozat].

[25] E tekintetben ugyan a másodfokú bíróság más elvi alapon indokolta a jogi álláspontját, ugyanakkor miután mind az első- mind a másodfokú bíróság a felperesek keresete alapján érdemben határozott a régi Ptk. 327. §-ának alkalmazhatósága körében, ezért ez a kérdés a felülvizsgálati eljárásban is értékelhető volt. A másodfokú bíróság ebben a kérdésben helytállóan fejtette ki, hogy a fél választása szerint indíthat marasztalási pert akkor is, ha záradékolható vagy záradékolt okirattal rendelkezik és ekkor a perben a követelés elévülését nem a közvetlen végrehajtás szempontjából kell megítélni, az elévülés megszakadására a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése az irányadó (másodfokú ítélet [16-17]). Mivel a felperesek engedményezésről szóló értesítést és fizetési felszólításokat is átvettek, ezért az elévülés megszakítására mindenképpen a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése volt irányadó függetlenül attól, hogy a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának a feltételei fennálltak-e vagy sem.

[26] A felperesek felülvizsgálati kérelmében a Kúria határozatától való eltérésre való hivatkozás alapos volt ugyan, ugyanis a 4/2024. JEH megerősítette a BH2015. 71. szám alatt is közzétett, a Kúria Pfv. 21.572/2013/10. számú határozatának elvi tartalmában megfogalmazott jogtételt (Közjegyzői záradékolásra alkalmas okiratba foglalt követelés esetén a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően az adós jogvédelme indokolja a megállapítási kereset indítását. A végrehajtás megindulását követően az adós jogvédelmére a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per alkalmas.), ugyanakkor az ebből

levezetett, kereseti igényük alapjául megfogalmazott, a régi Ptk. 327. § (3) bekezdése szerinti elévülési szabályt és ezzel összefüggésben a Vht. 57. §-át jelen ügyben alkalmazni nem lehetett a 9/2023. JEH kötelező tartalmának megfelelően.

[27] Az a jelen perben megállapított tényállás alapján nem volt vitás, hogy az engedményezésről szóló értesítést a felperesek 2017. december 16-án átvették és a felperesek azt sem vitatták, hogy több esetben fizetési felszólítást kaptak. Erre figyelemmel megállapítható, hogy az alperes követelése nem évült el, ezért a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperesek keresete nem alapos.

[28] A kifejtettek értelmében a Kúria az érdemben helyes jogerős ítéletet – a 4/2024. JEH alapján a megállapítási per előfeltételeire vonatkozó indokolás mellőzésével – a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[29] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperesek a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelesek megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét, amelyet a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdése alapján, a kifejtett képviseleti tevékenységgel arányos összegben határozott meg.

[30] A felperesek személyes költségmentességére tekintettel a meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illeték a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja alapján az állam terhén marad.

[31] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdés utaló szabálya folytán alkalmazott Pp. 391. § (1) bekezdés alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[32] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[33] Jpe.III.60.011/2023/16., Jpe.IV.60.038/2023/12.

[34] Régi Ptk. 327. § (1) és (3) bekezdés

A döntés elvi tartalma

[35] A közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásához szükséges feltételek fennállása esetén is az elévülés megszakadását a régi Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján kell

Kúria
VI.Pfv.20.623/2024/4
vizsgálni.

9

Budapest, 2024. november 27.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

S.K.

bíróági ügyintéző